ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2019 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1541)

ਅਕਤੂਬਰ 04,2019

[ਦੀਪਾਕ ਗੁਪ੍ਤਾ ਅਤੇ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧ ਬੋਸ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1954: ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ. (ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ.) ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ-ਦੁੱਧ ਦੇ ਨਮੂਨੇ-ਦੁੱਧ ਦੇ ਠੋਸ ਗੈਰ-ਚਰਬੀ (ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ.) ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ-ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ. ਦਾ 7.7% ਦੁੱਧ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ 8.8% ਹੈ-ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਨਮੂਨਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ. ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 13(2) ਐਕਟ ਦੇ.

ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1954: ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ-ਜੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਸਤੂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਵਸਤੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ-ਜੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਘਾਟ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ।

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973: ਐਸ.433-ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪਰਿਵਰਤਨ-ਦਾ ਖੇਤਰ-ਆਯੋਜਿਤਃ ਐਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ. 433 ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਰਸਮੀ ਪਾਲਣਾ ਆਦੇਸ਼' ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਃ ਧਾਰਾ.142-ਧਾਰਾ .142 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ - ਪੀ. ਐੱਫ. ਏ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) (ਏ) ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ-ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਦੋਂ ਦੁੱਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਭੋਜਨ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ-ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਸਕਦੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ.142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ-ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ-ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਉਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ-ਇਹ, ਧਾਰਾ.142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ-ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 1954

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਰੱਖਿਆਃ 1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੀ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ. ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਫਾਰਮਲਿਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ।

2. ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਫੂਡ ਐਡੋਲਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਕੇਂਦਰੀ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ (ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ.) ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 18.02.1996 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 15.02.1996 ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸ ਸਿਰਫ ਏ ਉੱਤੇ ਹਟਾਏ ਗਏ ਸਨ। 27.06.1996 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਨਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣ

ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਮੂਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

3. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੁੱਧ ਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਭੋਜਨ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੇਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਵਸਤੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਨਾ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

4. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 433 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਰਸਮੀ ਪਾਲਣਾ ਆਦੇਸ਼' ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

5. ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) (ਏ) ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਦੋਂ ਦੁੱਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਅਤੇ ਉਪ-ਮਿਆਰੀ ਭੋਜਨ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ

ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 142 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1541/2019

ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਨੰਬਰ 2331/1999 ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਸੀਏਚਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 26.04.2017 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਸ਼ਾਂਤਨੂੰ ਬੰਸਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਅਰਧੇਂਦੂਮੌਲੀ ਕੁਮਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਮੌਰੀਆ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਕੀਲ ।

ਦੀਪਾਕ ਗੁਪ੍ਤਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ 30.10.1995 ਉੱਤੇ ਦੁੱਧ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹੀ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 02.11.1995 ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਚਰਬੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਐੱਮ. ਐੱਫ.) 4.6% ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਠੋਸ ਗੈਰ-ਚਰਬੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ.) 7.5% ਪਾਈ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ 8.5% ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਈ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਐੱਨ. ਐੱਫ. ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ 44 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ੰਭੂ ਦਿਆਲ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਕਿਉਂਕਿ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਫਾਰਮਲਿਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ।

4. ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ, 1954 (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) 2 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ (ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ.) ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗੁਣ ਦੀ ਹੈ । ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 18.02.1996 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਵਿਕਲਪ ਉਸ ਨੂੰ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 15.02.1996 ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੁਕਸਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 27.06.1996 ਉੱਤੇ ਹੀ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 (2) ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਨ ਨਾ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਾਂ ਜੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਨਮੂਨਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ. ਐੱਫ. ਐੱਲ. ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਦੂਜਾ ਨਮੂਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਪਰ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦਸਤਖਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਖਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। , ਦੱਤੱਪਾ ਬਨਾਮ ਬੁਲਡਾਨਾ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ 3; ਡੁਲੀ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. 4 ਦਾ ਰਾਜ; ਕਰੁਣਾਨਵ ਐਸ. ਐਫ ਓ ਡੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 5; ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 6; ਹੰਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 7 ਅਤੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ 8 ਤੋਂ

ਪੇਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁੱਧ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ' ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

7. ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਰੁਣਾਨ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪਾਲਘਾਟ ਮਿਉਂਸਪੈਲਿਟੀ ਬਨਾਮ ਕਰਿੰਗਾਰਾਪੁਲੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਸਹਿਕਾਰਤਾ. ਮਿਲਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ. 9 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰੁਣਾਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਉੱਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ ਹੈ। ਰਾਮ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਨੇ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ 10 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਬਨਾਮ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ 11 ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ) ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੁੱਧ ਜਿਹੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁੱਢਲਾ ਭੋਜਨ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਮਨੁੱਖੀ ਖਪਤ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਸਿਹਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੇਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਜੇਕਰ ਇਹ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਵਸਤੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

9. ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਐੱਮ. ਵੀ. ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਐੱਮ. ਯੂ. ਸ਼ਿੰਪੀ ਅਤੇ ਐੱਨ. 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ: -

“7. ...ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਮੱਖਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜਾਂ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਕਥਿਤ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਿਲਾਵਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਮੱਖਣ ਨੂੰ, ਗਲਪ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਮਿਲਾਵਟੀ ਭੋਜਨ ਵਜੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ

ਇਹ ਮਿਲਾਵਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਗਲਪ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭੋਜਨ ਦੀ ਵਸਤੂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਅਜਿਹੇ ਮੱਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਲਾਵਟੀ ਭੋਜਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਜਿਹੇ ਭੋਜਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ, ਵਿਕਰੀ, ਭੰਡਾਰਨ ਜਾਂ ਵੰਡ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ...”

10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਨ ਮਾਲਵਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਦੁੱਧ ਯੂਨੀਅਨ ਲਿਮਟਿਡ, ਇੰਦੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਅਤੇ ਅਨਰ। 13 ਨੇ 14.08.1967 ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੁੱਝ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਮਾਲਵਾ ਸਹਿਕਾਰੀ ਕੇਸ (ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ: -

“4....ਦਰਅਸਲ, ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਦਾਇਤਉੱਲਾ, ਜੇ. (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਨ) ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦੁੱਧ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੇ-ਘੱਟ ਕਮੀਆਂ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰੀ ਹੋਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ...” ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰਨ ਪਿਲਾਈ ਵਾਸੁਦੇਵਨ ਨਾਇਰ 15 ਵਿੱਚ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪੂਰੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆਃ -

“ 13. ਇਹ ਐਕਟ ਖਪਤਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਖਪਤਕਾਰ-ਸਪਲਾਇਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰ ਭੋਜਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਭੋਜਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਜਾਂ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਖਪਤਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਲਈ ਇੱਕ ਤਿਆਰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ।

14. ਐਕਟ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੰਦਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲਾਵਟ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟੀ। ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ। ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮਰਦ, ਔਰਤ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਜਾਂ ਸਰਹੱਦੀ ਰੇਖਾ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਵੀ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ

ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕਹਾਵਤ, ਡੀ ਮਿਨੀਮਿਸ ਨਾਨ ਕਿਊਰੇਟ ਲੇਕਸ. ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

15. ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਆਮ ਮਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਾਲੇ ਮਿਆਰ ਦੀਆਂ ਅਸਥਿਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ, ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਅਸੰਭਵਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਹਨ।

16. ਇਹ ਐਕਟ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਮਿਆਰ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਜਾਂ ਸਰਹੱਦੀ ਲਾਈਨ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹਨ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ ਹੈ।

17. ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਗਲਤੀਆਂ ਲਈ ਉਚਿਤ ਭੱਤਾ ਦੇਣ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਜਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਲਈ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ”

11. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਘਾਟ ਮਾਮੂਲੀ ਹੈ।

12. ਵਕੀਲ ਦੀ ਆਖਰੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਏ. ਐੱਨ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। 16, ਜਿੱਥੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤੋਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ (ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐੱਨ. ਸੁਕੁਮਾਰਨ ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਮਾਵੇਲਿਕਾਰਾ 17 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਅਣਸੁਲਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

13. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

ਸਰਕਾਰ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਸਜ਼ਾ ਪਾਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ –

(ਏ) (ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ;

(ਬੀ) ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ;

(ਸੀ) ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ;

(ਡੀ) ਜੁਰਮਾਨੇ ਲਈ ਸਧਾਰਨ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। ”

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 433 ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨਿਰੀਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 433 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੋਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਰਸਮੀ ਪਾਲਣਾ ਆਦੇਸ਼' ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। 14. ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (1) (ਏ) ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਦੋਂ ਦੁੱਧ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸਿਹਤ ਉੱਤੇ ਮਿਲਾਵਟ ਅਤੇ ਉਪ-ਮਿਆਰੀ ਭੋਜਨ ਦੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

15. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਾਰਾ 142 ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

ਧਾਰਾ 142 ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਣ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਾਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਭੁਗਤਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate